

CRISUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

CUPRINSUL:

Soarta omului în circulația materiei din Univers	Prof. TR. TĂMAȘ
Imaginația	DUMITRU PRADA
Educația culturală a satului	I. BRADU
Radiofonia ca mijloc de cul- tură și educație	G. BOBOC
Școala de adulți	AL. N. ENE
„Ungaria revizionistă“	L. RĂDULESCU
Lecție practică la clasa IV.	N. MIRCIOIU
La oral — Schiță —	PETRE MIHEȘ
De ce să spun (versuri)	V. PODGORNEI
Pustiu (versuri)	ERONIM MICHU
Folklor cules de	AMOS GROZA
Folklor cules de	GAVRIL CRIȘAN

CRONICĂ—RECENZII

N. Crevedia: „Burueni de dragoste Murăș, Murăș apă lină: Dr. Eugen Nicoară și Vasile Petea	GH. LUȚĂ DRĂNIC.
Școlarii Aicei Franchetti: G. Lom- bardo Alice	FLORIAN STĂNICĂ

Partea oficială

Soarta omului în circulația materiei din Univers

(Urmare)

Dar omul pe lângă trup constă și din suflet, care fiind o substanță imaterială existența nu i-se poate demonstra nici în laboratoare și nici pe masa de operație. Dr. Paulescu fost profesor universitar scrie „Acestora cari nu admit numai ceea ce cade sub simțuri, pentru a-i convinge pe deplin imi. va fi de ajuns să-le aduc aminte, că fizica, — știința experimentală per *excelentiam* — admite mai multe elemente și agenți cari ca și sufletul nu sunt atinse de simțuri. Astfel este materia, astfel este etherul fizic“. Nematerialitatea sufletului se vede și din experiențele de toate zilele și din diferite acte psihice. Noi cunoaștem nu numai lucrurile materiale ci și lucrurile abstracte, ba chiar lucrurile materiale în conștiință le putem imaterializa. Iar D-l. prof. universitar Dr. V. Stanciu scrie: „Cui nu i s'a întâmplat să simtă, că în spatele lui, dela o distanță oarecare este fixat de cineva. O privire este îndreptată înspre noi și ne neliniștește. Trebuie să privim în urmă în direcția ochiadel trimise. Din privirea celui ce ne fixează se desprinde ceva ce acționează asupra substanței nervoase a creierilor noștri. Noi simțim ceva, ce nu putem defini mai deaproape și de a cărui caracter nu avem nici o indicațiune. Și dacă admitem că din privirea ce ne fixează s'a desprins ceva ce a venit până la noi și a impresionat substanța nervoasă a creierilor noștri, ne întrebăm, ce este puterea care a străbătut distanța dintre noi și privitor, în ce fel a produs gândirea privitorului puterea emanatoare ce ne-a impresionat? Iată-ne ajunși la întrebări la cari nu mai putem răspunde. Nimeni nu va trage la îndoială, că ochiada telegrafiată este ceva ce s'a desprins din sufletul privitorului“.

Sufletul chiar prin aceea că e imaterial este independent de trup. Aceasta o dovedesc diferitele lucrări sufletești chiar după ce au încetat de a mai exista excitațiile producătoare de senzații; tot așa o dovedesc alte distracții sufletești. Chiar de aceea când omul, în urma desechilibrului dintre asimilație și

desasimilație și alte accidente, moare, sufletul, temporal, se desparte de trup și continuă a trăi mai departe. Dacă materia nu se pierde, cu atât mai vârtos nu se pierde sufletul omenesc, care e o substanță cu mult mai nobilă. Că sufletul nu se pierde ne-o arată sfânta Scriptură: „Și-ți adă aminte de făcătorul tău în zilele tinerețelor tale, mai înainte de ce se va întoarce țărna în pământ, pe cum a fost și spiritul se va întoarce la Dumnezeu, cel ce l-a dat pe el”. „Să nu vă temeți de acela cariucid corpul, sufletul însă nu-l pot ucide.

Nenumirea sufletului se vede și din actele noastre de toate zilele. Incontinuu luptăm după bogăție, fericire, virtute, știință, pe care dacă le-am ajuns, rămânem tot neîndestuliți și continuăm a lupta și mai departe. Tot așa se vede din dorința de a trăi cât mai mult și fiindcă aceasta nu se poate, realiza se manifestă, tot mai mult, instinctul de conservare a speciei.

Nemurirea sufletului o mărturisesc și cei mai de seamă scriitori ai neamului omenesc. Voltaire scrie: „Viața e un vis iar moartea o deșteptare”. Chateaubriand scrie „Printre toate ființele create, numai omul păstrează rămășițele trupei ale semenilor săi și le crede vrednice de o cinste deosebită religioasă. Înaintea ochilor noștri împărăția morții are ceva sacru. De unde ne vine aceasta ideea înaltă despre moarte? Oare un pumn de cenușă merită cinstea noastră? Nu, de sigur. Noi respectăm rămășițele predecesorilor noștri, deoarece un glas tainic ne spune că nu s'a sfârșit totul cu ei după moartea lor”. Iar marele filozof Cicero zicea: „De pământ nu se poate afla originea sufletului pentru că în suflet nu este nimic ce ar fi născut sau format din pământ. Pentru că în firele aceste materiale nu este nimic, care ar avea puterea memoriei, a minții, a cugetării, care să țină în minte lucrurile trecute, să prevadă cele viitoare și să cuprindă cele prezente, — cari sunt lucruri divine. Nici nu pot proveni din airia, decât numai dela Dumnezeu. Așadar natura și puterea sufletului e deosebită de firele acestea de toate zilele. Astfel acela, care simte, care înțelege, care vrea, care trăiește, e ceva divin și ceresc și de acela trebuie să fie etern”!

Dar după cum în vechime Epicureii și Saduceii, iar în evul mediu Valdenzii și Albigenzii negau existența sufletului și învierea morților, chiar așa, în zilele noastre raționaliștii și poziționiștii, cari nu admit altă minune decât aceea a aparatului de Radio și a mașinelor de sburat, toate aceste adevăruri le consideră de basme.

Misterul învierii nu se poate raționaliza, refuză criteriile logicei, fără ca prin aceasta să fie illogic, — este mai presus de logică și dialectică. Chiar de acea noi creștinii să ne aducem aminte de următoarea întâmplare din ziua învierii Domnului:

„Intr'acea seară, în ziua întâle a săptămânei, când ușile erau închise, fiind discipolii adunați pentru frica Iudeilor, venit-a Isus și a stătut în mijloc și le-a zis Pace vouă. Iar Toma, unu din cei doisprezece nu era cu dânșii, când a venit Isus. Deci ceilalți discipoli i-au zis, văzurăm pe Domnul. Iar el le-a zis, dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul culelor și dacă nu voi pune degetul meu în semnul culelor și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui nu voi crede! Iar după opt zile ucenicii lui Isus se aflau iarăși în casă și era și Toma cu dânșii. Iară ușile erau încuiate și a venit Isus și au stat în mijloc și le-au zis Pace vouă! Apoi a zis lui Toma, adă-ți mâna încoace și pune-o în coasta mea și nu fi necredincios, ci credincios. Drept răspuns, Toma i-a zis: Domnul și Dumnezeu meu! Toma i-a zis Isus, pentrucă m'ai văzut ai crezut. Ferice de ceice n'au văzut și au crezut.

Prof. TRAIAN TĂMAȘ

Imaginația

Imaginația joacă în viața omenească rolul lui Mercur; ea prezidează totul; prin ea omul este atât de bun și atât de rău.
HEINSE.

Nimeni — cred — nu-și poate îngădui a reproșa omului de azi, că „stă privitor ca la teatru“ și nu se străduiește în a scruta lumea, Universul, cu toate componentele sale. Fiindcă, din cea mai adâncă antichitate, omul, ajutat de magnifică lui cugetare, cercetează necontenit factorii componenți ai lucrurilor înconjurătoare, — pentru a identifica adevărul cât mai real.

Dacă totuși, omului de astăzi i-se poate reproșa ceva, aceasta se poate face întrucât omul vorbește prea mult despre lume, ajungând a cunoaște mai bine lumea din afară, decât pe cea din lăuntruul său, nesocotind astfel un fundamental principiu filozofic: „Cunoaște te pe tine însuși“ Căci sunt oameni, cari cunosc mai bine forțele naturii, — jonglând chiar cu ele, — decât își cunosc propriile puteri ale ființei lor, ca și cum omul ar avea de condus universul, nu ființa sa însăși.

De aceea omul, — ca entitate existențială, — a rămas și până azi un necunoscut, fiindcă ceea ce știm despre om, este prea puțin în raport cu ceea ce este în adevăr. Multe realități intrupează omul și multe posibilități este capabil a pune în valoare. Dar prea puține dintre aceste posibilități sunt cunoscute. Una dintre ele este imaginația.

Firește, cu toții avem o idee sumară despre imaginație, puțin însă sunt aceia, cari cunosc în totalitatea ei, această misterioasă putere. Pentru acest fapt — de necunoștință — imaginația este socotită ca un apanaj al copilăriei și adolescenței, pe când ea este, de fapt, mai mult a oamenilor maturi.

Dar să vedem ce este imaginația?

Imaginația este facultatea de a închipui, de a reprezenta, de-a crea prin cugetare. Imaginația rezultă din concentrarea puternică a gândirii asupra unei idei. În acest chip, prin imaginație, ne putem reprezenta obiecte, sentimente, senzațiuni, cari să impresioneze, ca și în condițiuni reale.

În scrutarea atentă a fenomenelor ce se petrec în noi, s'a constatat, că nici gândirea, nici dorința, nu au asupra psihicului o acțiune imediată; ele se manifestă numai cu ajutorul imaginației. Fără ea, toate imaginile sunt întunecate, toate ideile mute și sărace, toate sentimentele grosolane. Imaginația este agentul, forța mișcătoare, a tuturor membrilor izolate ale organismului intelectual¹.

Imaginația este legătura și temeliea tuturor facultăților superioare ale sufletului, nodul ce unește spiritul de corp, podoba întregii organizații materiale, pusă în slujba facultății de a gândi". (După Herder). „Imaginația este prisma sufletului". (Dr. Seze).

Cunoscând acum ce este imaginația, urmează a constata, modul de acțiune al imaginației. În această privință s'a stabilit, că imaginația lucrează asupra unui organ printr'o încordare nervoasă neîntreruptă, către acelaș organ, care sfârșește prin a fi atins în sfera sa „vegetativă". Această concentrare îndărătnică a imaginației asupra unui punct al corpului nostru, îi poate pricinui emoțiuni, satisfacțiuni sau deprimări sufletești. De cele mai multe ori însă provoacă durere și turburare în întreg corpul. Probă sigură, în această privință, ne oferă hipochondria, care precum se știe, este o stare sufletească bolnăvicioasă, în care toată atenția bolnavului e concentrată asupra

¹) Baron Fenchtersleben: Higiena sufletului, pag. 76.

sănătății sale. Hipocondricul descopere neîncetat — tot din nou — că suferă de cele mai felurite boale, fără ca de fapt să aibă ceva.

În imaginație deci, își au sediul boalele mintale propriu zise. Fiindcă dacă ele ar avea ca focar spiritul, ar fi niște răătăcirii sau viții și nu boale; iar dacă ar proveni din corp nu ar mai fi boale ale sufletului²⁾.

Pentru a da naștere acestor boale, trupul și sufletul se pun în contact și acest contact nu se poate face decât prin imaginație. Iar forța motrice a imaginației, în această acțiune, este mult mai intimă și mai pătrunzătoare decât forța materială.

Așa încât, cu drept cuvânt, spunea doctorul Monin, că „imaginația este marea mălastră, care împarte bunurile și relele. Nimeni nu este fericit dacă nu crede că este. Cufare nu este atât de nenorocit, decât pentru că își face o idee falsă despre fericire“. Așa că, de exercițiul regulat sau desordonat al acestei facultăți capricioase, atârână fericirea și nefericirea vieții omenești.

Rămâne stabilit dar, că imaginația, în acțiunea sa, produce adevărate boale, cari prin faptul că sunt intratabile, devin foarte grozave.

Astfel este fitizia imaginară, un trist amestec de groază și de dureri fizice, născute din această groază care pune stăpânire pe persoanele, care în tinerețea lor au abuzat și cărora remușcărilor și urmările excesului, le produc imaginea răului de care se cred amenințate.

Epidemiile de „dansomanie“, cari au izbucnit în 1491 la mănăstirea din Combray, sau cele dela Londun, ca și istoria îndrăciților din Louviers, n'au avut altă pricină decât influența imaginației³⁾.

Tot fruct al imaginației este monomania sinuciderii, care uneori devine o adevărată primejdie socială. Apoi „mania“, — boală mintală, cu stări de exaltație și furie, cari produc desordine în idei și sentimente! Maniacul, de fapt, este un om sănătos, dar are obiceiuri excentrice.

De asemenea hipertrofia eului, stare anormală, în care cineva se consideră prea mult pe sine exagerându-și importanța și crezând că el este centrul tuturor intereselor și acțiunilor. Această hipertrofie a eului, numită și „grandomanie“, este o boală veche, cunoscută încă de pe vremea lui Aristoteles, care

²⁾ Op. cit. pag. 78.

³⁾ Op. cit. pag. 84-85.

o numea „megalopsie“. Și câți indivizi nu suferă și în veamea noastră de boala grandomaniei!

Găsim deseori indivizi, cari sunt munciți de ideea fixă a unui rău închis, de care se cred sau atinși sau amenințați și cari în mod sigur, mai curând sau mai târziu își vor cauza răul.

Nu mai vorbim de urmări, când imaginația se dezvoltă peste măsură și ne face să visăm deștepți, — această stare fiind cea dintâi treaptă a nebuniei. Cum ne probează acesta „megalomania“, — boală psihiatrică, în care individul trăește un sentiment anormal de putere, de mărire, de lipsă de efortare intelectuală și fizică, — inventând fapte închise, potrivite acestor sentimente. Astfel se crede împărat, Dumnezeu, comandant de oștiri, orator mare, etc.

Dar chiar în condițiunile obișnuite ale existenței, imaginația exercită asupra noastră. — printr'o lucrare ascunsă și necurmată, — un fel de constanță plastică. Așa că, — în acest sens, — omul este un adevărat fiu al imaginației.

Imaginația deci, nu este o simplă parte visătoare a facultății de a simți, ci este un foc al cărui flacără liniștită, întreținută cu îngrijire geloză, poartă lumina și viața.

Asfel „pentru a cărmui lumea, spiritul are un tolag ușor dar puternic, cu care gonește și griile ce rod și turburările mândriei și chinul iluziilor zădarnice. El pune în sufletele bolnave, liniștea sininătatea, balsam prețios și mântuitor, mai prielnic decât toate mângâerile rațiunii“⁴⁾. Acest tolag este imaginația, deoarece puterea grozavă a imaginației în unele stări morbide, se poate schimba într'o putere mântuitoare. Fiindcă aceeaș pricină, care are puțința să le pricinulască și înrăutățească, este în stare să le și vindece.

Putem asemăna imaginația cu un cal sălbatec, care n'are frâu. Ce poate face călărețul, decât să se lase dus unde vrea calul! Și adeseori cursa sfârșește drept într'o prăpastie. Dar îndată ce călărețul a pus frâu acestui cal, rolurile sunt schimbate.

Așa că, dacă imaginația poate să atragă asupra omului atâtea pericole și atâtea suferințe, tot ea poate să-i cauzeze acte opuse acestora, să-l facă fericit. Fiindcă, dacă socotindu-mă bolnav, ajung cu adevărat bolnav, pot să-mi păstrez sănătatea prin convingerea că sunt sănătos. E de ajuns să ne gândim că suntem sănătoși și natura ne va ceti gândurile și ni-le va îndeplini.

⁴⁾ Op. cit. pag. 93.

Dovezile în sprijinul acestei afirmațiuni sunt din belșug și am putea să vorbim deci de efectele miraculoase pe care le produce credința, — amica nedespărțită a imaginației, — în vindecarea boalelor, Cine nu știe că credința face minuni; că credința mută munții; că credința este o forță nespus de puternică⁵⁾.

Tot ce vorești, — printr'o credință puternică, — vei putea obține. De aceea fii încredințat că sănătatea — de pildă — îți este bună și ea va putea să fie. Fiindcă natura nu-i decât un ecou al spiritului și legea supremă care o cărmuiește spune: Ideea este mama faptelor și ea formează lumea după imaginea sa⁶⁾. Cugetarea fiind deci puterea creatoare, care precum pânește în Univers poate produce și binele și răul.

Cine a cetit puțin și printre rândurile de mai sus, a putut constata, că în îndeplinirea acțiunii sale, imaginația își reclamă o atmosferă. Și de fapt, există un fel de atmosferă morală, ce învâluie pământul asemenea atmosferei exterioare și în care se petrece un fel de flux și reflux de gândiri, de sentimente, de idei ce plutesc în aer nevăzute. Această atmosferă, omul o respiră, o asimilează și o comunică fără să-și dea seamă. Ea influențează individual și lucrează asupra lui, dar și individul, prin acțiunea forței sale individuale, poate influența această atmosferă.

Datorită acestei atmosfere, într'o măsură și faptului înzestrării speciale, — din partea naturii, — a unor indivizi, imaginația devine reînsuflețitorul vieții, gata să cadă sub povara copleșitoare a realității. Fiindcă prin zemișirile ei ideale, arta devine un balsam sufletec și un motor trupesc, întrucât, muzica, poezia, arta plastică, arta oratorică, se adresează deopotrivă corpului ca și sufletului. Până și în artele liberale, în care domină inteligența, întâlnim imaginația. Mai mulți chiar în procesul cugetării, imaginația își are contribuția sa. (Fiindcă) Rațiunea unui om superior nu lucrează asupra rațiunii noastre, decât dacă imaginația i-a deschis drumul.

În această ipostasă situată imaginația în interiorul nostru, va converge orișicine, că ea este o putere miraculoasă a sufletului nostru, care ne cărmuiește și ne slujește de mijlocitoare a acțiunii psihicului asupra fizicului, având prin aceasta o mare însemnătate.

În firea omului deci, imaginația joacă în adevăr rolul lui Mercur, ea prezidând totul; prin ea omul devenind atât de bun

⁵⁾ A se vedea art. meu: Credința, în rev. „Rânduri” No. 1936.

⁶⁾ Op. cit. pag. 90.

și atât de rău. Așa că persoanele, cari n'au în ele înși-le destulă forță de imaginație pentru a-și aplica învățăturile de igienă morală, trebuie să se alpească de o mai puternică imaginație, care să le susțină și să le întărească. Slăbiciunea imaginației este, după scriitorul Hipel, un fel de tuberculoză morală. El chiar a spus: „imaginația este plămânul sufletului“.

Iar medicul Hufeland a spus: „unul din cele mai bune mijloace pentru a prelungi viața, este să dăm inchișurii noastre o direcție plăcută. Artă de a-și infrumuseța existența nu este decât o parte a meșteșugului de a-o prelungi, iar frumusețea vieții atârână de o imaginație“.

DUMITRU PRADA

Educația culturală a satului

Viața noastră de politică îndârjită, a dus satele la o grea răspântie. Asistăm astăzi fără voia noastră și privim cu ochii îngrijorați povârnișul pe care se rostogolește viața sufletească de odinioară a satelor. În aceste vremuri ar trebui ca problemele de ordin educativ și cultural să preocupe într'un grad cât mai desăvârșit restabilirea armoniei vieții sufletești a satului din trecut. Din nefericire însă constatăm că nimeni nu-și manifestă nici un interes pentru salvarea satelor din pericolul ce le amenință. Zi de zi primejdia ia proporții și înaintează cu pași grăbiți spre destrămarea și distrugerea vieții sufletești a sătenilor noștri.

Curentele orașenești au năpădit asupra satelor cu o sumedenie de apucături ușurate, cari nu cadrează cu demnitatea noastră națională. Incelul cu incetul se pierde individualitatea și specificul satelor românești cu ancestralul bagaj de tendințe și aspirații, cari au conservat de-alungul veacurilor, conștiința națională și personalitatea etnică a poporului românesc.

Obiceiurile împrumutate dela oraș, mai cu seamă petrece-riile de noapte, moda și dansurile au adus germeul răutății care roade și pângărește sufletul satelor. Aceste datini importante au repercursiuni pronunțate asupra masei țărănești: credința, obiceiurile, portul, cântecele și alte însușiri cari formează individualitatea unui popor sunt complet alterate de comicările dansurilor și șlagărelor moderne, a căror conținut sensual otrăvește și înlătură înăuși podoaba sufletului nostru

național. Locul acestui neprețuit tezaur fi ocupă moda, boala cea mai urgentă a timpului, după cum a prevestit cu câțiva zeci de ani M. Eminescu în suspinul versurilor sale :

„Și cum vin cu drum de fier

„Toate cântecele pier“.

Când lucrurile stau astfel și pericolul satelor devine în creștere, oare se cade să stăm cu mâinile încrucișate ?

Nu! Trebuie să luăm măsuri grabnice să înăbușim răul chiar din fașe. Viața liniștită și pașnică a satelor se va putea redobândi printr'o educație culturală bine chibzuită. Și ca pedagogie a satelor noastre să luăm „Evanghella lui Hristos“.

Mijloacele de culturalizare a satului sunt destule, iar factorii primordiali cari pun în aplicare aceste mijloace sunt: biserica și școala, despre a căror rol și importanță în această privință cred că e inutil să mai insist. Rămâne de văzut însă cari ar fi mijloacele și posibilitățile cari s'ar putea aplica în momentele de față pentru educația culturală a satului.

Fiecare sat pe lângă școală și biserică, trebuie să aibă la îndemâna poporului și o bibliotecă. În bibliotecă se păstrează firul gândirii și (a înțelepciunii), ce l-a depănat mințea omenească din vremurile cele mai îndepărtate și până în zilele noastre.

Ele constituiesc cele mai practice instrumente de cultură și educație. În țările civilizate ale occidentului, nu există casă de țaran sau muncitor, în care să nu se găsească o bibliotecă cât de mică, în care să nu figureze cel puțin câteva cărți religioase și biblia.

La noi, atâta timp cât cartea și gustul de citit nu va fi sădit în sufletul săteanului, nu putem vorbi de cultura poporului. Absolvenții cursului primar se desobișnuiesc de citit, pentru că n'au la îndemână o bibliotecă de unde să-și împrumute o carte.

Din nefericire, cele mai multe biblioteci sătești și școlare, nu conțin cărțile cari stimulează și dezvoltă gustul de citit al sătenilor. Ce poate înțelege săteanul nostru din: Misticism și raționalism, sau „Data de sânge“ etc. Bibliotecile cari conțin asemenea cărți, nu sunt deloc cercetate, adesea trec săptămâni și luni întregi, până să ceară cineva o carte; dar și azi ca și ieri, cârciumele sunt pline, bisericile aproape goale și bibliotecile închise, așternute de praful uitării.

Și aci mai am de spus ceva. Vremea de după războiu e caracterizată prin lozincă: cât mai mult, în timp cât mai scurt“.

Vrem ca azi să deschidem o bibliotecă, iar mâine s'auzim pe nenea Nicoară discutând filosofia lui Kant și Spinoza; vrem ca azi să dăm pe Ion la școală și mâine să-l vedem dascăl sau popă.

Bibliotecile noastre sătești vor fi necercetate și în părăsire atâta timp cât rafturile lor nu vor fi complectate cu cărți scrise anume pentru țaran inspirate din mediul țărănimii, cărți practice de agricultură, viticultură, de igienă populară, snoave, glume, povestiri și pilde morale în pagini cu litere mari și ilustrații vesele și sănătoase.

La noi în țară, în privința aceasta a făcut un pas lăudabil în ultimul timp „Fundajia Regele Carol II” prin revista „Albina” și „Cartea satului” al cărei scop este să dea țaranului cunoștințe temeinice despre trecutul neamului, pământul țării, cunoștințe folositoare, poezii, teatru, cântece și povestiri în care săteanul să se consolideze în momente de restriște.

Deci fiecare cărturar român trebuie să fie pătruns de adevărul, că numai prin acțiunea paralelă de selecționare și înființarea de biblioteci la sate vom putea câștiga poporul nostru, locul de cinste, ce-i revine în rândul popoarelor cu adevărată cultură.

S'a scris și s'a vorbit poate prea mult despre culturalizarea maselor populare: dar din nefericire nici până astăzi roadele nu s'au prea văzut. Atâta timp cât sătenii noștri nu cetesc ziare și foi populare, nu putem vorbi de rezultate culturale.

Săteanul nostru este desobișnuit complet de-a abona un ziar zilnic, ori cel puțin săptămânal fie cât de puțin. Să ne gândim că ziarele și folle populare ar ajunge numai la o sută de familii dintr'un sat, câtă lumină și înțelepciune ar semăna în sufletul acestei mulțimi. Avem sate întregi formate din sute și mii de familii, unde abia își l-a avântul forțat câte o foale s'au revistă populară, trimisă și aceasta preotului s'au învățătorului. De un asemenea sat mai putem spune că are școală și biserică? Constatarea aceasta o fac fără, să îlgnesc pe nimeni, dar este adevărul care strigă singur.

Sătenii noștri în mare parte nu-și mai bat capul cu cetitul ziarelor. Sunt mulțumiți dacă cetesc ziarele de propagandă politică, împrăștiate gratuit de agenții electorali și politici. De aici săteanul nostru s'a obișnuit a primi ziarele fără bani.

Ce e de făcut în cazul de față? Clipă de clipă, preotul și învățătorul, precum și ceilalți intelectuali ai satelor trebuie să

caute, ce anume cetește țăranul cărturar și la ce ziar s'au foale este abonat. Cu blândețe, răbdare și puțină dibăcie, să l convingem să-și aboneze un ziar, o foale serioasă cu care să se consoleze.

Ca prin farmec s'ar schimba starea satului, unde ar pătrunde în număr cât mai mare ziarele și folle populare serioase și cu conținut moral, după cum spune și un savant german Schaiden, „Ziarul este cel mai bun locșitor al preotului. Preotul nu predică decât odată pe săptămână și trebuie mers să-l auzi, ziarul dimpotrivă predică în toate zilele și toate ceasurile din zi și vine el singur la noi“.

Ooare toate ziarele pot înlocui un preot? O! Câte ziare nu predică lucruri rușinoase și contra moralei creștine. Să ferim deci pe săteni de ziarele rele, imorale precum și de cele otrăvite cu demagogismul politice de partid. — Astăzi trebuie să fim convinși că trăim în civilizația cărții și cultura unui popor se caută nu numai în numărul de școli și biserici, ci și în numărul de ziare, care radiază lumină zilnică masselor.

Alt mijloc, care ajută la educația culturală a satului, și poate într'un grad chiar înalt, este căminul cultural. Această instituție urmează mai departe năzuințele școlii. Un cămin cultural dotat cu toate instrumentele tehnice de culturalizare; cinematograf, mașină de proiecție, aparat de radio, patefon etc. atrage într'un chip deosebit poporul să se adape din roadele culturii. Bine înțeles că un cămin cultural dotat cu asemenea instrumente este greu de realizat, mai ales acolo unde posibilitățile materiale de existență se mărginesc la strictul necesar; rămân deci mai ușor aplicabile mijloacele amintite mai înainte.

Poate cele spuse până aci, se pot duce la îndeplinire printr'o munca conștientoasă. Noi vom pieri rând pe rând, dar țara noastră nu va pieri niciodată; ea va găsi și alte inimi românești, care o vor iubi și venera. Să ne dăm deci seama pentru celace rămâne, lucrând pentru neam care e nemuritor și pentru țară care e veșnică. Numai trezind la realitate și cultivând sufletul satului, vom întări puterea de rezistență a neamului. Se cere astăzi mai mult poate ca oricând, ca toate brațele conștiinței românești să fie îndreptate către steagul biruinței. De vom fi conștii de chemarea noastră, vom ajunge la scopul urmărit. Iar de nu — vom pui pe suflet întreaga vină, că am lăsat poporul să-și iscălească cu propriile mâini sentința pierrii sale.

I. BRADU

Radiofonia ca mijloc de cultură și educație

Spiritul omenesc, în necontenita sa activitate, caută să dea posibilitate omului, prin fel de fel de născociri să și satisfacă până și cele mai înalte aspirații ale sale. Insuși natura se pare că-și concentrează forțele asupra sufletului făcându-l din ce în ce mai perfect.

Tendința omului, de veacuri, a fost să aibă simțul acustic tot mai ascuțit. Tot așa și cu celelalte simțuri. Rând pe rând dorințele sale au fost realizate. Oamenii de știință în tăcerea laboratoarelor, combină, studiază, observă, atâtea și atâtea fenomene pe care natura le ține în taină dar, făcându-le accesibile omului, la intervale de timp.

Descoperirea radiofoniei de când e o realitate aproape pentru toți, fiind în serviciul umanității, e socotită un miracol iar știința a oferit civilizației un salt sigur în ascensiunea sa.

Astăzi, aproape toate popoarele lumii, fie ele chiar din continentul negru sau din bătrâna Asie, s'au sesizat imediat de covârșitoarea importanță a descoperirii radiofoniei și și-au construit posturi de emisie. În văzduhul undelor călătoare, plutesc de o potrivă cuvântul oamenilor aleși ai națiunilor, ca și notele artistice ale artiștilor cântăreți; de o potrivă sunt gata să coboare pe antenă glas de bucurie sau cuvânt de înțelepciune în casa oricui. — Te poți delecta tot așa de bine ca la teatru sau cinematograful, și te poți însufleși tot așa de puternic ca și când ai fi la un congres sau adunare.

Misticul cuvânt călător are o putere și mai mare, el picând din înălțimile cerului.

„Ca 'n basme-i a cuvântului putere.

„El lumi aevea fiți face din povești.

„Și „azi“ din ziua cea de ieri“.

spun versurile lui Vlahuță: „La început a fost Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“ spune Evanghelistul Ioan.

Cu ajutorul radiofoniei, un excelent mijloc modern, îți poți complectea și chiar forma o solidă cultură, destul de înaltă. — Prin radio se poate ține contactul cu tot ce se petrece mai de valoare în întreaga lume, iar acest contact este cerut omului secolului nostru, dintr'o datorie a vieții.

Alături de presă, teatru, cinematograf, carte, excursii, etc., radiofonia este chemată să desăvârșească cu adevărat lipsurile acestora. Aproape toate instituțiile cu caracter cultural educativ, fie ele de stat sau private, în țările c'o civilizație mai evoluată, au în căminele lor aparate de recepțiune, din cele mai perfecționate. — Aceasta au făcut-o din convingerea fermă, că prin radio, se ajunge la rezultate salutare pe terenul educației și culturii.

Prin faptul că trebuie să fii în fața aparatului, pentru a asculta o conferință, un concert sau un reportaj, oare nu se deprinde individul cu punctualitatea, una dintre cele mai frumoase calități ale omului de caracter ?

Cel mai bun exercițiu de stăpânire de sine oare nu se face când timp de o oră poate și mai mult, trebuie să stai cu atențiunea încordată ascultând glasul celui nevăzut ? (am observat într'o duminică la ora satului, pe un om, fumător pățimaș, care sub vraja celor ce auzea, a uitat că are țigara aprinsă și s'a ars pe degete dar nu s'a mișcat din loc și nici n'a manifestat vre-o durere).

De lângă că se face educația voinții, atențiunii, imaginației, dar se cultivă și sentimentul frumosului, prin muzică.

Iar cât privește educația națională, prin radio și-a găsit cel mai eficace mijloc de înfăptuire. Radiofonia este binefăcătoare atât pentru orașe dar mai ales pentru lumea satelor.

Așezămintele sociale rurale, dela noi ca și de alurea, au poziția geografică destul de rea, cu drumuri de multe ori impracticabile și fac imposibilă pătrunderea rapidă a unui ordin, noutate, sau fie el numai un ziar, ceea ce cauzează destul rău mecanismului social.

Școala e chemată și aci ca și la alte datorii să-și arate funcția sa vitală pentru societate. S'ar spune de unii, că țăranul e îndărătnic, nu e curios și nu acceptă sublima proprietate a mașinii minune, viața lui fiind trăită concret, în lumea naturii. Realitatea însă desminte categoric aceste afirmațiuni. Păreri de mai sus sunt adevărate numai acolo unde nu s'a înțeles sufletului satului

Poporul nostru, pentru a fi la înălțimea chemării lui și pentru a-și lua locul său firesc la concursul de întrecere al popoarelor, și pe terenul acesta, a arătat că este acolo unde trebuie. În mijlocul pământului său, în apropierea Brașovului, și-a construit un puternic post de emisiune a cărui instalație, din punct

de vedere tehnic, rivalizează cu posturile celor mai puternice națiuni.

Astfel că glasul nostru românesc și doina noastră națională sboară prin înălțimile eterice ale văzduhului pătrunzând până în cele mai nebănuite și mai îndepărtate colțuri ale globului.

Unda postulul nostru național pătrunde astfel sonoră și clară peste tot în țară noastră.

Învățătorii, ca cei dintâi și cei mai ceruși, purtători ai armelor de realizare a idealului nostru cultural, sunt chemați și aici să se achite cu cinste și demnitate de misiunea lor: „să pătrundă radiofonia la sate!”

Școala fiecăruia, să tindă a fi înzestrată cu un aparat de recepție radiofonică. Și prin aceasta, cum spuneam altădată, în învățătorul va reuși să facă din școală căminul satului, vatra călduroasă, unde viața să pulseze mai viu.

Cum poate realiza învățătorul aceasta ?

Cu ajutoare dela părinții copiilor și a tuturor sătenilor, pe cari el îi va convinge prin conferințe, cu fondurile realizate prin cooperativa școlară, cu beneficiul dela serbări școlare și c'o sumă mai mare dată chiar de învățător, din brumă de salariu ce primește, eu cred că se poate aduna suma de bani necesară cumpărării unuia aparat.

Cheltuielile de întreținere, desigur, le vor suporta toți auditorii de o potrivă.

Programul societății de radio difuziune română, e bine întocmit; așa ca să fie de folos tuturor straturilor sociale, atât pentru cei mici cât și pentru cei mari. Pentru aceasta s'a introdus ora copiilor, ora străjerilor, ora de gimnastică, ora de gospodărie, ora religioasă, ora administrativă, ora națiunii și ora satului și toate aceste săptămânal unele chiar în fiecare zi. — Apoi conferințele de tot felul la universitatea radio, ținute de cele mai eminente figuri ale vieții noastre, fac din radio un instrument nelipsit din casa fiecărui om cult.

Fiecare din noi vom găsi în radio un prieten bun și devotat, care ne va recreia iar pe de altă parte vom satisface marele postulat al nostru : „Totul pentru alții și nimic pentru dânsul”.

Ce frumos ar fi, ca pe câmpul realizărilor, în lungul și latul ogor al culturii, să se întâlnească inițiativele particulare ale dascălilor națiunii, cu intențiunile oficialității școlare.

Școala de adulți

Un mare învățător danez, Ion Lighthart a inversat percep-tul: „Dați-mi tinerimea, ca să vă dau viitorul”, în sensul: „Dați-mi viitorul și vă voi da prezentul”, întâi educația adulților și apoi a copiilor.

Adulții să corespundă și ei scopurilor educative ce urmărim cu elevii cursului primar. Copiii să găsească, în mijlocul adulților, mediul moral, intelectual..., acela care s'a propovăduit depe băncile școlaei.

La ce folos strădania noastră față de copii, când le spunem: să nu fumeze, să nu înjure, să nu fure, să nu se urască, etc., ca atunci când ies în mijlocul adulților, — în afară de mediul școlar, — să găsească tocmai contrariul: adulții fumează, înjură, se urăsc, etc.

Iată dar că ceea ce se clădește între pereții școlaei primare se dărâmă imediat ce intră în mediul social.

Și apoi este constatat, că mult mai ușor se adaptează copilul la mediul social, decât la cele spuse în școală.

Aceasta nu se întâmplă numai la orașe, unde influențarea tineretului școlar de lumea adulților este covârșitoare, — recente exemple, date publicității de ziare: paricide înfloritoare, tâlhării, bande de spârgători — făcute de tineretul adult, ci și la sate se petrec astfel de lucruri.

Elevii văd la adulți ceea ce nu au învățat și repede se asociază lor. Aruncă cartea și intră în tovărășia lor, deprinzând nolle obiceiuri și devenind până la armată niște recalitranți și analfabeți.

Iată dar de ce se pune cu atâta interes, de toată lumea conștientă și cu răspundere de viitorul acestei țări, problema tineretului.

S'au emis multe formule și planuri de îndreptare, dar cari, în majoritate, au rămas literă pe hârtie. Ori nu s'au putut aplica, ori nu s'a pornit la înfăptuire.

O cale sigură pentru curmarea acestui rău, este că, tinerii dela sate să fie mereu în contact cu școala, continuând ceea ce au învățat și deprins în școala primară.

Această continuare nu se poate face, decât prin frecvența școlaei de adulți.

Adulții pot urma regulat cursurile școlaei de adulți dela 1 Noembrie până la 15 Martie, în timpul când sunt suspendate

lucrările câmpului. Se pot ține câte trei ședințe pe săptămână, în orele de seară 18—21, cu adulții; iar cu fetele adulte ziua, între orele 14—17.

La aceste cursuri să urmeze nu numai tinerii dela 16—18 ani, ci și acei dela 18—21 ani, în mod obligatoriu; iar dela această etate în sus, toți acei ce vor voi și mai ales vor fi atrași.

Programa să nu fie pur didactică; cursurile să fie un fel de reuniuni unde învățătorii să discute și să pună probleme interesante pentru adulți, făcând astfel atractivă această școală. Probleme locale: agricultura, meserie, comerț, se pot discuta și comenta cu adulții, citindu-se exemple și lămuriri din diferite cărți. Se vor da știrile zilnice și săptămânale din ziare și reviste. Aparatul de radio, — dacă școala îl posedă, — se poate bine utiliza în anumite ședințe cu adulții, făcându-i să cunoască multe din comorile sufletești, transmise prin undele aerului.

Atunci și biblioteca școlii devine cu adevărat vie. Cărțile vor fi cercetate și aproape că nu vor ajunge ca să mulțumească cererile adulților.

Se pot face apoi coruri, serbări cu teatru, punând în valoare și producțiunile proprii a satului: folklorul și cântecele satului, din fluer, cimpol, voce, etc.

Numai astfel putem să facem interesante și atractive cursurile de adulți, nu cu programe și orare rigide, compuse numai din aritmetică, gramatică, etc.

Desigur că dacă vom avea astfel de ocupațiuni cu adulții, ei nu vor mai avea timpul să se ocupe cu alte obiceiuri urâte și deci vom pregăti un mediu social moral, în care copiii vor găsi exemple frumoase de urmat.

Pentru reușita acestor cursuri, se cere ca statul să încurajeze, pe învățătorii ce le înfăptuiesc, nu numai pentru inspecțiile speciale, dar și printr'o cât de mică renumerație.

Să se găsească posibilitatea, ca aceste școli de adulți să aibă asigurat încălzitul și iluminatul.

Fondul cultural mărit al județelor, se poate foarte bine întrebuința pentru susținerea cursurilor de adulți.

Dacă vom căuta să realizăm astfel aceste cursuri cu adulții, atunci vom îndeplini în bună parte problema moralizării tineretului și vom contribui și la ridicarea nivelului cultural al satelor.

AL. N. ENE

Învățător, Alexeni—Ialomița

„Ungaria revizionistă“

(urmare)

Agitația aceasta revizionistă se prezintă sub două aspecte deosebite, în mod aparent. În străinătate, Ungaria vrea să pară țara sacrificată. Toată lumea este vinovată de războiu, numai ea, nu. În țara la ea, educă prin iredentism, printr'o otrăvire sufletească a generației tinere în toate privințele.

„... Dealurile patriei noastre, țin de sistemul muntos al Carpaților și Alpilor. Acestea împresoară bazinul maghiar, care și el se împarte în trei părți. La vest, Mica Câmpie, la mijloc inima țării, Marea Câmpie, la răsărit bazinul ardelean. După văile ce curg, prin Carpați, ei se împart în trei grupuri, a) platoul de nord-vest; dela Dunăre și dela Morava, până la intrarea Popradului și până la Valea Turca-Hervad. b) Cel de Nord-Est, până la izvoarele Viso-ului; c) iar platoul de sud est, cuprinde Ardealul, separându-l de România și se întinde până la Dunăre. Fiecare grup este udat de râurile ce curg spre Dunăre; Vag, Garam, Nyitra, Zsitra, Ipoly, Ripa, Sajó, Hernád, Bodrog, Tisa; — Șomeșul, Mureșul, Târnava-Mică și Târnava-Mare“. Dăcat că din respect pentru spațiu, nu se poate reda în mod mai demonstrativ, cum se învață istoria și geografia în Ungaria de azi. „Strămoșii noștri nici cum nu au putut să găsească și nici nu au găsit valahi în Ardeal. Valahii sunt de origine din Italia de sud. Tribul și limba lor s'a format în Albania și Rumelia. Mai târziu au trecut în Bulgaria, apoi la sfârșitul secolului al XII-lea, pe malul stâng al Dunării în România actuală. De aici au pătruns în Ardeal, în grupuri mai mici sau mai mari, începând dela sfârșitul secolului al XII. 1)“

Istorici oficiali sunt toți din această clasă de latifundiar. O persoană cu libertate de vederi, nu poate ajunge la acest post. Cenzura și regimul actual, nu permit nici o exprimare, sinceră a unei păreri. Cel bănuț numai, ar fi pedepsit aspru. Starea de spirit de-acolo, oglindește construcția conștiinței aristocrației. Conștiință vinovată, care încearcă amefirea populației prin problema revizuirii, pentru a nu a o trezi la viața ce-ar creia-o împărășirea latifundiilor. Nu există poate țară nu din Europa, ci din lume, în care situația țaranului, să fie asemănătoare celui din Ungaria. „Dintr'o sută, 52 oameni sunt condam-

1) „Ungaria revizionistă“ de Dr. I. Fényes pag. 99.

nați la moarte lentă prin inaniție. „În România 84% din populația agricolă, își are pâinea și alimentele asigurate și chiar cei ipsiți de pământ își pot procura minimum de existență“.

Impărțirea latifundiilor, nedorind-o cei ce au interes, se caută o nouă ieșire, pentru menținerea liniștei Interne: „Revizuirea“. Se crede totuș, că o bună parte din populația maghiară din Ardeal și Cehoslovacia, n'ar dori-o. O delegație de țărani Unguri s'a prezentat fostului președinte Massaryc, pe care l-a asigurat de devotamentul lor, netrecând, la o eventuală revizuire a hotarelor, sub stăpânirea maghiară. Acelaș lucru la noi; s'a exprimat starea de spirit, printr'o telegramă trimisă partidului național-țărănesc, în care cer; „liniște, pace, nu revizuire“, îndemnând pe toți minoritarii, la respectul ordinii actuale. Dacă că nu se poate reda în întregime conținutul trimis, nu de mult acestui partid — din acelaș respect de spațiu.

La noi propagandă se face de minoritari, prin plată. Ziarele sunt susținute prin fonduri, — e vorba de cele străine — destinate acestui scop. Cei ce nu aderă și tac, o fac din teama unei eventuale schimbări, cari le-ar duce numai rău. Magnații din Ardeal, aderă, căci le-ar conveni să facă opej aristocrații la ei acasă.

Așa cum se prezintă situația, ameliorarea economică, nu s'ar obține prin revizuire, Ci prin impropretărirea țăranilor și intrarea Ungariei în Mica Înțelegere; printr'o uniune vamală, criza economică acută de altfel în toate statele beligerante, s'ar rezolva, s'ar da locuitorilor o posibilitate de trai pe care Ungurii n'au avut-o nici odată, din cauza mediului geografic. Prin colaborarea aceasta economică, pe care atâtea personalități cu vederi limpezi o propun, încordările dintre naționalitățile acestea oprite înainte, și-ar pierde din actualitate.

S'ar putea mai târziu printr'o apropiere sufletească, atenua și alte dificultăți. Națiunile noastre prietene, înțeleg populația maghiară, adevărată, care are și ea, virtuțile ei; fiind, muncitoare și răbdătoare, cum au dovedit secolele de oprimare comună de către aristocrație. Alianțele ciudate, o vor sacrifica scopului lor egoist. Cei ce-au închinat țara Habsburgilor și-au meritat acelaș destin cu al lor: Scuturându-și orice răspundere morală, atunci, acum poartă povara conștiinței vinovate, care a permanentizat acelaș stare materială.

Problema revizuirii, după cum spuneam și la început este de actualitate.

Aciunea noastră de protest nu trebuie să se mărginească numai la întruniri de tot felul și la discursuri răsunătoare. Ar însemna că ne temem, cum spunea D-l Iorga într'o recentă conferință la București. Pentru consolidarea hotarelor, se impune dezvoltarea spirituală identică în toate ținuturile alipite; prin organizare economică atentă, chibzuită, cuminte.

Prin acestea am arăta curaj, dacă le-am obține pe deplin. Iar sbuclumul sufletesc ale generației noastre post-belice, care a crescut într'o atmosferă de nesiguranță continuă, este închinat scopului înalt, al unității noastre naționale. Servim, fatalmente, finalitatea, spre care ne conduc legile istoriei moderne.

LIZICA RĂDULESCU

Lecție practică la clasa IV.

Obiectul: „Gramatica“.

Subiectul: „Atributul“.

Scop formativ: Să cultive interesul pentru exprimare corectă.

Scop material: Să li se facă înțeleasă regula acestei părți secundare.

Metodul: Inductiv, precedat de cel analitic și sintetic.

Forma: Întrebătoare.

Principiile generale: intuitiv, psihologic, activ și practic.

Pregătirea

Elevii scot maculatoarele și trag o linie verticală, ceva mai la dreapta de jumătatea paginei, la fel și prop. pe tablă.

Ce se numește substantiv? Dar propozițiune? De câte feluri sunt propozițiunile? Ce se numește propozițiune dezvoltată? De ce i se spune propozițiune dezvoltată? Cum se numesc aceste părți?

Tratarea

Ce trebuie să facă orice om, înainte de a vorbi? Cum spunem că sunt oamenii cari se gândesc bine, înainte de a face o faptă? Și cum se simte omul înțelept, când i se împlinește gândul? Prin urmare cum e omul înțelept? — Omul înțelept e mulțumit. (Se scrie de propunător pe tablă și de elevi pe maculatoare). Dar sfaturile lui, la ce fel de fapte ne îndeamnă? Se scrie: Sfaturile lui ne îndeamnă la fapte bune: Trebuie ascultate sfaturile bune? Cine ne mai dă sfaturi bune? Atunci pe cine mai ascultăm? — Noi ascultăm și pe părinții noștri! — Se scrie —

Ce vă roagă mămica când are mult lucru? Prin urmare ce faci tu? „Eu ajut pe mămica mea”. — Se scrie — Pe unde lucrează mămica? Ce sunt prin casă? „Prin casă sunt lucruri multe”. — Se scrie. —

In acest fel am scris pe tablă următoarea compunere: (iar copiii pe maculatoare).

1. Omul **înțelept** e mulțumit
2. Sfaturile **lui** ne **îndeamnă** la fapte **bune**.
3. Noi **ascultăm** pe **părinții** **noștri**.
4. Eu **ajut** pe **mama** **mea**.
5. Prin casă sunt lucruri **multe**.

care?
ale cui?
cel fel?
al cui?
a cui?
câte?
(cât?)

Analiza. Să citească cineva ce-am scris la numărul unu!

Ce este aceasta? Care-i subiectul? Dar predicatul? Ce alte vorbe mai sunt? Pentru ce mai sunt și aceste vorbe? S'o citească cineva fără acest cuvânt! Cum are înțeles mai bun? Ia observați voi, ce cuvânt din propozițiune lămurește vorba înțelept? Și cuvântul „omul” ce-e ca parte de vorbire? Prin urmare al cui înțeles din propozițiune, lămurește această vorbă? Pentru că lămurește înțelesul unui substantiv din propozițiune, o subliniem cu o linie? De ce subliniarăm această parte secundară cu o linie? — Pentru că lămurește înțelesul unui substantiv din propozițiune. Ca s'o putem găsi mai ușor putem pune întrebarea „care” la substantiv. (Scriu întrebarea pe tablă la dreapta propozițiunii). Prin urmare cu ce întrebare găsirăm această parte secundară a propozițiunii? Să întrebe cineva!

Să citească cineva, ce-am scris la numărul doi! Care-i subiectul? Dar predicatul? Ce este subiectul ca parte de vorbire? Ce părți secundare sunt? Care-i prima parte? Observați, pe cine lămurește? Cu ce întrebare o putem găsi? Pentru că lămurește înțelesul unui substantiv din propozițiune, o subliniem cu o linie! (Subliniem și scriem și întrebarea). Ce parte secundară mai este? Pe cine lămurește? „Fapte”, ce este ca parte de vorbire? Prin urmare pe cine lămurește și această parte secundară? Pentru că lămurește pe un substantiv din propozițiune subliniem și această parte secundară cu o linie. Observații, cu ce întrebare găsim și această parte secundară? — Se scrie. —

Se procedează la fel și cu celelalte exemple.

Asocierea. Să citească cineva parte secundară subliniată în prima propozițiune! De ce-am subliniat-o? La ce întrebare răspunde? Să citească altcineva părțile secundare subliniate din a doua propozițiune? De ce le-am subliniat? La ce întrebări

răspund? Se procedează la fel cu toate părțile subliniate. Prin urmare, pentru ce-am subliniat toate aceste părți? Știi voi cum se numește partea secundară a propozițiunii care lămurește înțelesul unui substantiv?

Generalizare. Partea secundară a propozițiunii care lămurește înțelesul unui substantiv se numește atribut. — Se repetă — Cu ce întrăbări văzurăm că se găsește? (El răspunde la una din întrebările: care, ce fel, al cui, ale cui, a cui, câte (câți).

După ce se repetă regula și întrebările de mai mulți elevi se și scrie de elevi pe maculatoare.

A p l i c a r e a.

Se dau câteva exemple de propozițiuni cu atribute și elevii le analizează, dau și ei exemple de propozițiuni cu atribute. Li se dau propozițiuni simple și sunt puși să le găsească atributele potrivite. Se dă de lucrat și tema din manual.

Observare I. S'a scos definiția că atributul lămurește pe substantiv, iar nu și pe subiect, deoarece subiectul poate fi: verb, pronume, numeral, etc. și în aceste cazuri nu poate avea atribut.

II. Pentru scoaterea exemplelor necesare analizei, poate fi folosită și conținutul unei bucăți cunoscută de elevi: din cetire, istorie etc. Propunătorul, trebuie să și le formuleze însă mai din timp ca să știe ce urmărește prin întrebările puse clasei. Nu trebuie pierdut din vedere la punerea întrebărilor, nivelul aperceptiv al elevilor, pentru că numai așa întrebările puse, vor găsi ecoul necesar în suftelul copiilor urmărind cu viu interes, desfășurarea lecției.

N. MIRCOIU

Inv. la școala de aplicație Oradea

La oral

— Schiță —

Teza 7! (... limita).

Analizasem... „Miorița“... (Mai târziu, au fost lăudat prin... Decret Regal).

— D-l președinte: ... Să-mi spui ceva despre... „jocul la copil“; ți-aduci aminte?

—?!

— Incepe domnule, zi-i ceva!

—?!

— Nimic, nimic?! Stanley Hall... Carl Gros...?

— Da... mi-aduc aminte....

— Hai, că trece vremea!

— ... Copilul... în dezvoltarea lui... fizică și sufletească, trece prin... toată gama... evoluției omenești.

— Bun ! mai departe.

(Mai frumos nu cred să fi vorbit nici celebrul Demostene cu bolovanii 'n gură... „Zicerea“ mea, avea șapte cai putere).

— ... ? !

— Mai departe !

— Bună oară ...

— Ei ?

— Bunăoară, ... copilul când e mic se joacă ... (era să zic ... băeții de-a păpușa ... fetele ... de ! ... dar „iarăși mi-am adus aminte“ — de prorocul ce strigă — că .. natura nu face salturi!).

— Mai departe, mai departe !

Domnul președinte nu știa — ori nu voia să știe — că drumul meu nu prea era lung, era chiar scurt, scurt de tot și dumnealui mă trimitea — adică mă îndemna — „mai departe, tot mai departe“.

— Băeții construiesc biserici, case, mănăstiri ! Fetele vechiază la căpătâiul păpușilor ; Băeții se joacă de-a călăritu fetele fac patu, natural, sub formă de joc.

— Ajunge-ajunde ! Da ia spune-mi cunoști v'un pedagog care să fi emis teorii asupra jocului la copil ?

— Carl Gros și Stanley Hall !

— Ce spunea unul și ce spunea celălalt ?

— Unul spunea că (virgulă) copilul d'ala e copilul ca să se joace. Altul că ... d'aceia se joacă pentru că e copil.

— Cui dai d-ta dreptate ?

— La amândoi ...

— Bravo dom'le ! Spune-mi te rog, cari dintre acești doi au copilărie mai lungă : copilul, ori vițelul ?

(Eu mă gândeam încă tot la la „Hall-ul“ lui Gros).

— ? !

— De ce te poticnești ? (Dacă vorbeam de animale !). Cui o să-i fie mai greu în viață ?

— Boului !

— Acu e vorba de vițel. Vițelul cum vede lumea asta se și scoală, fuge etc. până când d-ta ai avut nevoie de ingrigirile mamei d-tale timp îndelungat ca să te „ții pe picioare“ să fii „om“. A cui copilărie e mai lungă Domnule ?

— A copilului ...

— Slab ! (La pedagogie trecusem ; la celelalte nu Vă mai spun ce-am pățit).

Văzui — ridicându-mă nițel de pe scaun — notându-mi un „șapte“ palid.. ca o făclie de înmormântare.

În timp ce d-l președinte îmi da „cuvenita“ notă, eu stam de vorbă cu ... domnu Gros și bietu Hall... să văd .. nu cumva ,, dâșii au greșit când cu teoriile ... nu cumva ... Stanley Hall din greșală o fi scris părerea lui Gros și domnu Gros în fuga condeiului s'o fi scris p'a lu' Hall. Mai știi ? !

Trecusem cu „succes“ examenul de definitivat și gata gata să plec la gară — cu gândul acasă (la vițeluşii din sat!) — când, în piața mare, mă întâlnesc cu un vecin.

— Bună ziua dom'le învățător.

— Bună ziua frate.

— Cu ce treabă pela Oradea ?

— Am ... avut niște treburi ... pe la revizorat.

— Acasă i domnu „revizorat“ ?

— Acasă! ... Știi ce .. eu mă grăbesc plec la gară. —

Salut !

— Faceți bine ... să Vă spui ...

— Ce să-mi spui ? ...

Lu' Pavele lu' Dungău i-o murit ...

— Cine ? îl întrerup repede.

— Un vițal.

— Bietu vițel .. o scăpaiu eu.

— Ba nu, ci bietu' om, bietu Pavele lu' Dungău că o

păgubit.

— L'om ajuta cu ceva și-o să-și cumpere altu'.

— Ai grijă domnule că vine „traivanu“ !

Salut ! Bună ziua !

Plecai. De fericire și de bucuria c'am „trecut“ nu mai știam ce gândesc.

— Servus Petre !

— Salut tramvai ! .. pardon !

— Tu ești curat nebun mă !

— Acuma 'ncep !

Săracu tramvaiu ... bietu Dungău ... bietu Hall .. bietu ..

Gros (avem un ... cârciumar pe care-l chiam'ășa,) sfințit examen, nenorocți vițai ... scurtă copilărie !

PETRE MIHEȘ

De ce să spun

*De ce să spun că-mi ești străin,
Când sufletu-mi de tine-i plin,
Ca de al cerului senin
Și când privirea ți-o așin,
Să mă îmbăt de-al ei venin ?*

*De ce să mă întorc din prag,
Când vorbele-ți de ieri, m'atrag,
Și dorul meu cu-al tău, pribeag,
Iși țese al lacrimii șirag ;
Când singur mi-ești în lume drag ?*

*De ce să 'ncerc să te blestem
Și vorbe rele să-ți întrem,*

*Când de destin, vrăjiți suntem
In veci aproape să ne vrem;
Când pururi rugător te chem?*

*De ce în drum când te zăresc,
Din calea ta, să mă feresc,
Că te-am uitat, să-ți dovedesc,
Când eu din ochii tăi trăiesc,
De ce să-ți mint, când te iubesc?*

VERONICA PODGORNEI HANEȘ

Pustiu . . .

*In sufletu-mi pustiu un greer cântă
și cariul gândului încet îl roade.
Durerile, în valuri îl frământă,
iar inima-mi și ea pustie, este frântă.*

*Pustiul și-a durat lăcaș de veșnicie
în sufletu-mi pribeag și părăsit.
Viața mea de-acu-i nimicnicie
și drumul mi-l socot de-acum sfârșit.
Un ciclu al vieții le-am închis,
și mantia uitării peste dânsul
o-aștern. Și va rămâne doar un vis
de care-mi va vorbi durerile și... plânsul.*

*În mine mă retrag să-mi plâng durerea.
La șoapta gândului ascult cuminte:
„In asta doar găsi-vei mângăerea
strein fără noroc și fără minte...“*

.

*In sufletu-mi pustiu un greer cântă
Iar eu cobor încet înspre abis...
Pustiul, ea sibila imi cuvântă:
„Un ciclu al vieții l-ai închis...“*

27 I. 1937.

ERONIM MICHU

Folklor din Bihor

Cine iubește și tace,
Răbdă-l Doamne și-i dă pace.
Cine iubește și spune,
Fă-l Doamne de răs la lume.

*

De-ar fi dor, cât e urât,
N'ar închepe pe pământ.
Dar doru-i mai puținel,
Și-i plină lumea de el.

*

Treci, dorule Mureșul,
Nu-mi mai rupe sufletul,
Treci, dorule Dunărea,
Nu-mi mai rupe inima.

*

Joacă mândră nu te face
Că nu joci cu cine-ți place.
Căci cu cine ți-ar plăcea,
A-i juca dar nu te ia.

*

Din bătrâni am apucat,
Lunea, Marța n'am lucrat;
Miercurile dintre ele,
Nu lucru de multe rele.
Joile le țin legate,
Nu lucru că-mi fac păcate.
Vinerile le cinstesc,
Pentru că păcătuesc.
Când e coalea Sâmbăta,
Mă găt pe Dumineca.
Doar Dumineca '-și lucra,
Dar nu 'ndrăsnesc de popa.

*

Ia-mă bade din plăcere,
Că n'am să-ți aduc avere.

Ia-mă bade din plăcut,
Că n'am să-ți aduc avut:

*

Păduriță nerărită,
Mergi mândră și te mărită..
Numai nu te cununa,
Să-te pot și eu lua,
Numai nu te spovedi,
Să-te pot și eu iubi.

*

Rele-s Doamne frigurile,
Dar mai rele-s gândurile.
Că de friguri zaci în pat,
De gânduri umbli turbat.

*

De n'ar fi ochi și sprâncene,
N'ar mai fi păcate grele.
Dar ochi și sprâncene sunt
Păcatele 's pe pământ.

*

Eu măduc mândră cătană,
Treci valea și 'mi pună pană.
Pune-mi pană nu mușcată,
Ține-ți mintea și fi-i fată.
Pune-mi pană de saschiu,
Și m'așteaptă până viu.

*

Mândruliță, mândruliță,
Nu eși seara 'n uliță.
Să dai la feciori guriță,
Mai bin' du-te și te culcă,
Că mâine te duci la muncă.

*

Haide bade și mă fură,
Că mă culc singură 'n șură.
Haide bade și mă 'n șală,
Că mă culc singură afară.

Folklor din Bihor

— CHIUITURI —

Ruminele, ruminele¹⁾
 Ruminiți-vă fetele,
 Că ne-om rumini și noi
 Și - om veni - a peți la voi.

*

Te cunoști mândră pe frunte,
 C'ai pus ruminele multe.
 Așe-i fata ruminită,
 Ca poiata murluită,²⁾
 Că dacă pică murlău
 Se vede tot cusurău.³⁾

*

Ruminele din potică⁴⁾
 Face pe mândra voinică,
 Ruminele de n-ar fi
 Multe fete-ar bătrâni.

*

Spune mândră lu măta
 Și 'n grădească ulița,
 Cu nuele de mălin⁵⁾
 Noi și nu ne întâlnim,
 Numai Vinerea 'n piaț
 Și Dumineca la danț.

*

Birăule, Birăule,
 Nu face carte pe mine
 Că ți-i casa 'n drumul meu,
 Și ți-oiu face perneu.⁶⁾
 Că ți-i casa 'n calea mea,
 Și-ți-oiu băga foc în ea.

*

De Popă și de Birău,⁷⁾
 Nime nu mai zice rău,
 Dar de mândra și de mine
 Nimeni nu mai zice bine.

D'am un drăguț dalbineț,
 Cu trei rânduri de păr creț.
 Chica-i tătă inele,
 Gura-i fagur de miere.

*

Țucu-i gura oarecui,
 Țuci-i focu-a nimănu,
 Să mă umplu de zăbele
 Când pot fi și fără ele.

*

D'asta-fată mie-mi place,
 C'o cunosc că s'a mai face.
 Că-i joacă țâțele 'n sân
 Ca și șoarecele 'n fân.

*

Dă-i Doamne mândri noroc,
 Și pe vârful căși foc.
 Dăi Doamne mândri chineală⁸⁾
 Și pe vârful căși pară.

*

Tătă ziua dau cu coasa,
 Seara mă duc la mucoasa.
 Tătă ziua dau cu sapa
 Seara mă duc la 'n holbata.

*

D'ajungăte bade ajungă,
 Când u-i gândi că ți-i bine
 Șapte doctori lângă tine.
 Doctorii te doctorească,
 Potica nu te joaiască,
 Pânce badea-i zis așa
 Că ori ce rău te-a mânca,
 De mine nu ti-i lăsa.
 Nici-un rău nu te-o mâncat
 Și tu bade mai lăsat.

¹⁾ Pudră. — ²⁾ Lipită. — ³⁾ Grindă. — ⁴⁾ Farmacie. — ⁵⁾ Liliac. —
⁶⁾ Scrum. — ⁷⁾ Prîmar. — ⁸⁾ Tihna.

CRONICĂ — RECENZII

N. Crevedia: „Burueni de dragoste“

— ROMAN —

A vorbi despre activitatea literară a d-lui Crevedia, însemnează a valorifica într'un grad destul de elogios produsul unei munci neprecupețite, depusă în slujba unui ideal. Și dacă acest scump ideal nu s'ar numi „naționalism“, desigur, activitatea aceasta s'ar rezuma numai la înscrierea pe ogorul literelor românești ca o searbădă încercare, și nimic mai mult. — Acest „naționalism“ putem afirma în convingere că face parte integrală din spiritul său creator și nu greșim când precizăm că tocmai acest teren pe care l-a exploatat cu o rară dibăcie, îl dă acele puteri superioare de a dura opere cari, desigur, vor rămâne în literatura noastră. Seva creatoare a simțului artistic al lui Crevedia își are originea în țărâna ogorului, în brazda frământată și amestecată cu sudoarea unei frunți necăzite, brazda pe care atât de mult o iubește

Cine a urmărit scrisul d-lui Crevedia, nu poate face altfel de considerațiuni. decât să aprecieze cu prisosință pe acela care, deși un desrădăcinat al mediului rural, aduce în opera sa citripitul pasărilor, susurul răușorului ce-și mână undele prin mijlocul țărâneli, miros reavân de glie strămoșească, înbibat cu un humor sănătos care-l încadrează persoana atât de minunăti.

Nu ne vom referi la activitatea sa gazetărească — fiindcă nu trebuie uitat, Crevedia este un abil mânător al condeiului ziaristic — pe care o urmărim încă din paginile „Calendarului“ lui Nichifor Crainic.

Scrisul său, chiar cotidian, când aplică crude considerațiuni asupra unei întregi lumi, învechită în păcatele unei democrații rău înțelese, își păstrează caracteristicile sale: desinteresare, suplețe, curaj, humor gingășie.

Activitatea literară a d-lui Crevedia se rezumă la un volum de poezii, altul de schițe și nuvele umoristice, și un roman. Ne aducem bine aminte cum atât „Bulgări și stele“ „Bacalaureatul lui Puiu“ cât și „Dragoste cu termen redus“ au fost privitye de critica oficială cu simpatie accentuată, cu multă bunăvoință chiar, iar autorul lor apreciat ca un desăvârșit tradiționalist. Nu-j curios așa dar, că în falanga „gândiriștilor“ vedem pe Crevedia alături de Crainic, Protopopescu, Blaga, Voiculescu ș. a.

Anul literar în curs a înregistrat printre cele mai bune lucrări și alături de cele mai valoroase romane, ultima producție a d-lui Crevedia „Burueni de dragoste“.

În romanul ce ni se prezintă, avem ocazie să cunoaștoaștem amănunțit caracterele scrisului acestei mlădițe alțoite din generația tânără. Aștiam totodată la o radicală evoluție a acestui scris plin de o vervă care încântă, de o savoare care se cere gustată.

„Burueni de dragoste“ este mai întâi de toate un roman în adevărată accepțiune a cuvântului și depășește cu totul producțiile anterioare.

Aprecieri de fond în care se vor oglindi fapte crude nu vom face decât atunci când vom vedea care este valoarea reală a romanului. To-

tuși, trebuie să insistăm asupra faptului că autorul a scris mai întâiu pentru „artă“ și în al doilea rând pentru a spulbera unele acuzațiuni ce i s'ar fi adus cândva.

Tema pe care o tratează autorul este într'adevăr senzațională.

În lumea noastră literară, apare la un moment dat un jănăr nume feminin care, prin lucrări de o rară frumusețe artistică, atrage atențiunea cercurilor scriitoricești.

Sanda B. Marinescu este o creatoare desăvârșită și prin inovațiile ce aduce în domeniul literelor românești — descrierea vieții de internat și facultate, precum și ridiculizarea până la exces a personalului didactic — și mai ales prin simplitatea stilului impregnat cu un viabil humor, se lansează ca o scriitoare cu nebănuite talente.

Cum e și natural, atrage atenția tinerilor, cari văd în debutanta o mare personalitate literară, în devenire.

Marin Trestieru, critic, ziarist, colaborator la ziarul „Tradiția“ se îndrăgostește de ea, de scrisul ei mai bine zis, fără măcar s'o cunoască.

Descoperind un desăvârșit talent în cartea „Fete și recreație“ și mai târziu în „Coroane de răsuri“ scrie un articol la gazetă, prin care arată calitățile necontestate ale tinerei scriitoare. „Basmelor lui Codlea“ a căror frumusețe de stil se apropie de basmele mitologice ale lui Al. Odobescu, îl încântă de asemenea în așa grad, încât, trece peste orice obstacole și-i face cunoștință, încercând din primele momente a-i intra în grații.

Se introduce în familia profesorului Marinescu, devenind astfel confidentul ei. O prietenie între doi artiști, bazată pe afecțiunea sinceră — se pare — a unor inimi ce să căutau de multă vreme, se înfiripă. Toți întreved o cât mai apropiată căsătorie între Sanda și Petronius. (numele l-i dăduse familia). Trestieru însă, aude cum „gurile rele“ vorbesc tot mai precipitat de un caz puțin obișnuit: Sanda nu este autoarea adevărată a lucrărilor pe care le dăduse la iveală. Acelaș lucru îl remarcă și el, observând că o mare deosebire există între persoana cu care zilnic este în contact și autoarea cărților cari făcuseră o atât de mare valvă.

Caută să se edifice complet, cercetând personal manuscrisele. Mijloacele de investigație îl conduc la concluzia că adevăratul autor nu poate fi decât tatăl, Barbu Marinescu. Acesta, în dorința de a-și răzbuna pe unii confracți, de catedră care avuseră odată sofiile profesoare la liceul x, găsește nimerit a se ascunde sub numele propriei sale fiice și în modul acesta să poată da la iveală lucruri compromițătoare sau numai simple metehne ale lor.

Până ajunge la această convingere, bietul Tresty care vede abia târziu că intrase în familia unor francmasoni perversi, are multe de îndurat. Trece peste orice însă și nu bate în retragere decât atunci când a descoperit adevărul. Într'o bună zi profesorul declară că într'adevăr este francmason, iar Trestieru peste puțin timp găsește pe un scaun, uitate desigur, două caete voluminoase. Primul, manuscrisul complet al romanului ce se anunțase: „Inele de logodnă“ în care recunoaște scrisul profesorului; iar alături, început numai, tot în manuscris acelaș roman, în care recunoaște scrisul Sandei. Se gândește un moment dacă nu trebuie luate aceste corpuri delictive pentru a face ca a doua zi să apară în „Tradiția“ în facluniile. Nu face acest lucru. Noi îl regretăm...

De de altă parte, Trestieru observă că persoana lui este întrebuintă în această aventură numai datorită condeiului său gazetăresc, prin acest mijloc familia Marinescu urmărind numai lansarea ca scriitoare a odraslei lor.

În cele din urmă se convinge că Sanda are suflet mic. Lipsită de caracter, de o creștere aleasă și de cele mai elementare reguli ale buneii cuviințe scriitoarea săvârșește câte năzdrăvănii toate, se imbată și are apucăturile unei inculte. Într'o bună zi: Tresty este părăsit; ea pleacă la lași împreună cu familia, unde se căsătorește cu un tânăr puțin cunoscut. Bietul Petronius se mai alege și cu o șuviță de păr tăiat din frunte. Dă-lă și desăvârșise opera...

Însăși tema, privită în ansamblu, este interesantă. Și cu atât devine mai senzațională cu cât odată, nu de multă vreme, am asistat la desbaterea unui proces literar, aiudoma celui de față.

Romanul se bucură de o valoare considerabilă. „400 de pagini compacte de iubire și obsesie, analiză superioară și humor“ fac ca să fie gustate cu nesațiu de orice iubitor de frumos. — Chiar titlul atât de sugestiv și simbolic, dă lectorului impresia unei lucrări interesante.

Personagiile lui Crevedia au caractere atât de bine conturate încât, întreaga acțiune și se prezintă ca ceva omogen, real, într'o ambianță autentică.

Trestieru iubește arta, iubește însă și femeea. Când femeea se complăce însă într'o atmosferă care nu cadrează cu temperamentul său și cu aspirațiunile sale de viitor și când mai ales pentru un renume, pentru un titlu care s'o plaseze într'o lume mondenă, îmbracă mantia furtului literar această femeie devine o povară pentru inima lui. Vocabularul ei îl desgustă amar și-și dă seama că este victima unei farse.

Despre biata Sanda ce am putea oare spune? Dacă ea va fi existând ca scriitoare, ca femeie, sau ca orice altă ființă, apoi, drept să spunem — că am putea-o mai bine încadra printre adulții ciclului I din școalele noastre de seară decât printre membrii S. S. R-ului. Exemplificările, cu extrase din scrisorile ei către Petronius, sunt tot adătea teribile lovituri pe care autorea și le dă atât în materie de gramatică, cât și de stilistică.

Dulcea, cum i se spune în casă, mamei, ca și ceilalți membri ai familiei, ne este înfățișată ca o femeie inteligentă, sensibilă, dar fără caracter. Vorbește mereu Sandei la ureche, în public și se pornesc apoi amândouă pe răs, lucru pe care orice om cât de puțin simțit, nu l-ar putea aproba. Trimite fiicei cadouri, ca fiind din partea adoratorilor, numai pentru aface pe Tresty gelos.

Ba ceva mai mult, dragostea mamei pentru Sanda — exagerată — îl pune pe gânduri pe bietul Petronius. De ce oare? Să fie un caz patologic în care perversitatea să aibă rol covârșitor?...

Tatăl, profesorul Marinescu, Luminiță cum îi spunea Dulcea, este, ce e drept, un erudit, dar și un cabotin în același timp. Intelligent, creator original, cu afinități delicate de literat, scrie pentru celebritatea fiicei sale. — Se perindă dintr'un partid într'altul, dând dovadă de instabilitate în credințele politice. Declară însuși că este francmason, lucru ce nu-l împiedecă a se da drept om al „extremel drepte“ activând chiar în

tânăra organizație naționalistă „Falanga de oțel“. Suferă și el de aceeași manie de a deveni celebru, de a-i se trâmbița numele pretutindeni.

Grău, fratele Sandei, crescut într'un mediu unde se permite orice, este un fel de „domn Goe“. Numai că „marinelul“ lui Caragiale avea numai 10 anișori, pe când „purcelușul“ lui Crevedia este gogeamite student în al II-lea an.

Căpitanul Dimăncescu, iubește mult literatura. Il pasionează însă numai Iliador, Odiseea, și Eneida. Intrigat peste măsură, combate curentul modernist care „prăvălește tot ceea ce e sănătos“ devenind poezia modernistă „o adevărată încurcătură de mașe“ și nimic mai mult.

Cornelia Inginer Cristian, farmacistă de profesie, văduvă, ne apare ca o femeie ideală ce întrunește toate calitățile: inteligență, are cultură și educația aleasă, a voiajat, e tandră, manierată, distinsă, e blondă, e frumoasă, tânără.

Există deci în ansamblul romanului personalități proeminente cari, în felul în care ne sunt redată, dau lucrării o turnură de subtilă analiză psihologică.

De un lirism indescribibil, scris la persoana I „Burueni de dragoste“ romanul tinereții scriitoricești, nu poate fi decât o autobiografie. — Caracterele firei autorului, a cărui activitate o urmărim cu deosebit interes, sunt fidel transpuse în paginile acestea de netăgăduită frumusețe. Dialogurile, conduse cu o naturalitate fără margini, stilul, de un colorit specific, original, imagini plastice ca într'o poezie din „Bulgări și stele“ descrieri superbe cari se îmbrățișează într'o armonie demnă de o creațiune artistică aleasă, formează atâtea motive cari ne îndreptățesc să ne pronunțăm asupra valorii acestor „burueni“ — „mărgăritare“.

Imaginile lui Crevedia au ceva specific, împrumutat din mediul rural. Îndrăgostit de glia străbună, autorul aduce mireasma ogorului proaspăt arat, pentru a o împleti cu realitatea. Fiindcă, se știe, romanul lui Crevedia oricâte cosmeticiuri și-ar impune pentru a se face acomodabil vremurilor, nu va reuși îndeajuns să se desrădăcineze de autenticul tradițional. El nu va putea pierde cătuși de puțin din parfumul liliacului și tămâioarei, fiindă acest parfum degajat din florile naturii, autorului i-a intrat în sânge.

Adeseori întâlnim comparații ca acestea:

„Buzele-i ardeau ca o ceașcă plină cu juică fiată“; „Din cartierul Sărindar lopata de argint a lunii arunca de pe acoperișuri în lac, un nămete de lumină“; „Se strânse lângă mine ca o pitulice“; „Îi sărutai mușcata gurii“; „Lupii dragostei iarăși au ieșit în coline“ etc. etc. . .

Dar scrisului lui Crevedia i se adaugă încă o particularitate: humorul. Orice s'ar spune, autorul viitorului roman „Mămăligă“ rămâne un umorist prin excelență. El este acelaș Puțu și acelaș Vasile Tăgârjan și în vâltoarea vremii a rămas tot flăcăul dela țară, ghiduș și plin de viață. — În capitolul în care descrie pregătirile ce-i necesită plecării lui în Italia și când, retrăgându-se la țară, la casa părinților săi, găsim fraze de o rară frumusețe. Naivitatea țaranului nostru este analizată și redată cum numai Crevedia ar fi putut-o face în timpurile noastre.

O apropiere între Crevedia și Damian Stănoiu — în „Fete și văduve“ — o vedem foarte concludentă și ne face să-i privim ca pe doi exponenți ai vocabularului expresiv românesc contemporan.

„Burueni de dragoste“ e în acelaș timp și un roman al lumii noastre literare și politice. O mulțime de personaje se perindă în paginile acestea cu numele lor aproape real, cu scăderile sau calitățile lor inerente timpului: (Tudor Ardezie, Nichifor Plaiu, etc.)

De ici, pe colo, precisele aptitudini realiste ale scriitorului sunt presărate cu florile romantismului senzitiv. Realistul Crevedia chiar când întrebuițează expresiuni deplasate, nu știu cum, dar se înconjoară de o atmosferă simpatică. Scrisul lui curge ca un râu cristalin de munte, în undele cărui se răsfrâng când rari mărgăritare de nuanțări alese, când cioturi și pietre acoperite de lichenii catifelaji ai apelor dulci.

Se poate urmări, deoarece romanul are o unitate de acțiune indisolubilă.

Ceace nu putem trece cu vederea în aceste însemnări este faptul de a nu se fi stins încă nici până în prezent procesul literar care a stărnit o adevărată senzație cândva, în cercurile literare.

Fiindcă „Burueni de dragoste“ este un roman cu adevărat senzațional.

Numai întâmplător autorul împrumută tema dintr'o aventură amoroasă — care poate chiar să fi existat. — Scopul romanului nu este altul decât a face unele precizări necesare, și a lămuri odată pentru totdeauna un caz de șiretenie literară. Sburdalnica Sanda, în locul gloriei pe care o visa de a se înscrie în enciclopedia literelor românești, se vede divulgată în cele mai intime digresiuni, săvârșite asupra unui public înșelat. Departe de noi gândul de a putea crede că autorul dorește o răfuială. Bietul Ghiță Potcoavă își ia numai o revanșă care, poate, de drept îi aparținea.

Lectorul care va fi străbătut cele 400 de pagini nu va vedea în Sanda decât o sărmană victimă a setei de glorie a părinților ei... Fiindcă autorul „buruenilor“ acuză dar acuză cu o franchețe cavalierească. Loviturile sale sunt puncte de foc aplicate fără milă tuturor cari au contribuit la încurajarea sau au fost direct compliciti unei înscenări literare, intradevăr puțin obișnuite.

Doritorilor de o lectură sănătoasă, celor cari vor să se edifice complet asupra cazului Marta Rădulescu — Crevedia, le recomandăm „Buruenile de dragoste“ cu credința că vor savura ca și noi pagini de un real talent artistic și vor înregistra detaliile unui caz pe cât de interesant, pe atât de enigmatic.

Geneza, evoluția și desnodământul fatal sunt descrise cu o vervă superioară și cu o luciditate puțin obișnuită.

În concluzie, „Burueni de dragoste“ pe lângă că este o lucrare de lichidare a unor fapte regretabile, rămâne ca un bun roman al tineretului naționalist și literelor românești. — Deși subiectiv, scrisul lui Crevedia trebuie privit ca o oglindă fidelă a unui simț artistic cizelat. Condelul lui maturizat ne-a dat un roman bun care merită a sta în biblioteca oricărui intelectual.

GH. LUȚĂ — DRĂNICEANU

Murăș, Murăș apă lină :

Dr. Eugen Nicoară și Vasile Petea

(Ed. „Astra“ despărțământul Reghiu) 1936.

Scormonitori pricepuți și perseverenți, cari să cerceteze și săculeagă tezaurul producțiilor populare, — teaur ce rămâne necunoscut și se pierde an de an, în uitare, din ce în ce mai condamnabilă și mai definitivă, — lipsesc aproape cu desăvârșire. Folklorul, acea comoară neprețuită a neamului nostru, este tot ce avem mai intim, mai original și mai caracteristic ca neam, ca națiune. În el se oglindesc sentimentele, iubirea, talentul, caracterul și tot ce definesc pe român.

Spre a scormoni tainiile satelor noastre, săculegi acest folklor de autenticitate rară, se cere pe lângă o tehnică de rigoare, pe lângă talent, timp și bani, spre a te putea deplasa, se cere iubire, o mare iubire de literatură aceasta. S'au găsit și de aceștia, puțin. e drept.

Sunt necesari, mai necesari azi, cât de mulți, căci folklorul se pierde, se așterne peste el valul uitării. Apeluri repetate, anunțând și dând chiar premii, a lansat „Academia de folklor“ din Cluj, cum și altele datorite unor personalități strălucite ale acestui neam, au stărunit pentru culegerea folklorului nostru. N'au lipsit nici reviste, e drept, modeste, care se însezeze aceste culegeri.

Ne atrăsese atenția, acum vreo 2 ani, studiile prețioase și interesante, ale talentatului și iubitorului de literatură, d. Vasile Netea, asupra celor mari trei învățatori, culegători ai folklorului, din regiunea unde au profesonat: C. Rădulescu Codin, I. Pop Reteganul și M. Lupescu, din rev. „Progres și Cultură“ dela T. Mureș.

Fiind înlăturat dela conducerea acestei reviste, condeiul priceput, înțelegător și pasionat al literaturii, de N. Albu și inițiativa aceasta lăudabilă și prețioasă, a fost abandonată de urmași. D-l. V. Netea n'a descurațat și nu s'a lăsat intimidat. Găsindu-și un tovarăș, care să-l înțeleagă și să i-se asemene în pricepere, devotament și muncă în serviciul gândurilor nobile, a perseverat pe linia apucată. Un suflet mare și înțelegător ca al d-lui Dr. Eugen Nicoară, care a făcut din despărțământul Reghin al „Astrei“, unul dintre cele mai active — nu se găsește în orice loc și de oricine.

Prin peregrinările lor, sărbătoare, de sărbătoare prin satele de pe Valea Mureșului de sus, în cadrul „Astrei“, ducând cuvântul bun, înțelept și cald, sătenilor, au cules și prețioase mărgăritare folklorice, ce zăceau necunoscute.

O parte din acest material, a fost aranjat și publicat într'un elegant volum: „Murăș, Murăș apă lină“, precedat de o entuziastă și elogiasă prefață a păr. I. Agârbiceanu, cunoscutul scriitor transilvănean.

Autorii prezintă mai întâiu câteva chipuri mureșene, din câteva sute, cari dau o imagine reală a portului local. Trec apoi la prezentarea limbii, începând cu un capitol destinat unui glosar de cuvinte utilizate în acea regiune, cuvinte în deosebi de origină maghiară.

În cap. al II-lea: „Doine și balade“, găsim atâtea bucăți interesante, producții originale, variante și adaptări a diferitelor doine și balade ce au circulat pe aci.

Vin la rând, apoi: *Hore și chiuituri, obiceiuri și orații de nuntă, colinde și cântece religioase, priveghiuri și bocete, descânțece și farmece, superstiții și credințe, cimilituri și ghicitori, proverbe și zicători și cântece și scrieri din războiu. Atâtea capitole, cari prezintă în toată amploarea lor, variatele producții populare, din părțile cercetate de harnicii autori, abili scormonitori ai satelor.*

Cuvintele atât de calde și de elogiatoare ale cunoscutului scriitor I. Agârbiceanu, cât și prezentarea sumarului acestui interesant mănunchiu de folklor, mă scutesc de orice comentari și dela orice laude. Este o muncă ce nu poate fi prețuită, mai ales că alte volume vor urma acestuia, intrucât materialul cules n'a fost aranjat decât în mică parte.

Un îndemn ce trebuie urmat, un gând mare și-o realizare prețioasă și mult grăitoare, fața acestor iubitori de literatură.

Școlarii Aicei Franchetti:

G. Lombardo Radice

Ed. revistei: „Satul și Școala“ Cluj.

Cu lucrarea aceasta foarte interesantă, revista „Satul și Școala“, prin conducătorii ei pricepuți și integrați definitiv în preocupările de fiecare zi ale școlii noastre — d-nii prof.: Const. Iencica și D. Goga — și-au inaugurat înființarea unei biblioteci, menite să lumineze calea pionierilor modești ai școlii poporului, „Biblioteca învățătorului“.

Sunt aci, în aceasta broșură, pagini duioase și prețioase despre viața nobilă și creatoare a marei figuri Baroneasa Alice Franchetti, datorite marelui pedagog Italian, d. G. Lombardo-Radice.

Un studiu amplu și plin de sugestii, asupra realizărilor minunate, din ingenioasa și originala școală, creată de Baronesa Franchetti, întregește studiul de față, prin condeiul încercat și cunoscător al D-lui însp. școlar Francesco-Bettini.

Se desprind din aceste pagini, atâtea necesare sugestii, orientări practice în domeniul învățământului, pentru orice doritor de o viață mai vie și la noi, unde predomină rutina cu prea multă putere.

Laude neprecupețite se cuvin d. Iencica și Goga, pentru toate străduințele atât de strălucit realizate, pentru gândul mare și prețios închinat școlii și servitorilor ei devotați învățătorilor.

(Broșura se poate comanda la A-ția revistei „Satul și Școala“ Str. Bob. 13, Cluj. Costă 25 Lei).

FLORIAN STĂNICĂ

PARTEA OFICIALĂ

Revizoratul școlar Beiuș.**Ordine Circulare**

Către toate școlile primare de stat, școli de copii mici și confesionale, de pe raza acestui revizorat școlar.

No. 690/937. — Se aduce la cunoștința tuturor învățătorilor că data și programul cercurilor culturale regionale, s'a fixat definitiv, după cum urmează:

Cercul Beiuș.

Se va ține în zilele de 12 și 13 Martie. La acest cerc vor participa: P. S. Nicolae Episcopul Oradiei și D-nii: Gheorghe Bota — Inspector General, șef de Regiune școlară, D-l A. Lapedatu, Inspector general Secundar, D-l Gheorghe Tulbure, Inspector general primar, precum și mai mulți D ni inspectori primari.

Programul acestui Cerc se va desfășura în felul următor:

Ziua I-a

orele 9 30—10 chemarea duhului sfânt,

„ 10—11 30 — Manifestație patriotică la Statuia martirilor Ciordaș și Boicaș. — Exerciții străgereșii, executate de străgerii dela școlile primare sin comunele: Lunca, Băița și Câmpanii de Sus.
orele 11,30—13 — Ședința festivă. — Depunerea jurământului înv. noui numiți, Eventual o conferință a d lui Insp. gen. Bota Indrumări pedagogice.

orele 13,30—15 — Masă comună, la Șc. Normală de conducătoare.

orele 15—18 — Conferințe: 1. Dasiunea Muncii—D-l Insp. General Lapedatu. 2. Imperativul școalei de azi — D-l Insp. General Tulbure.

Ziua a II-a.

orele 8 30—13 -- Ședința intimă — Va consta din 2 lecții, practice și 2 conferințe. — Se va trata o lecție practică de istorie la cl. IV: — „Revoluția dela 1848 în Ardeal“ și o lecție practică de St. Nat. la cl. V. — Secția industrială — „Dârghia“ — Prima lecție va fi pregătită de următorii înv.: Bologan Gh., Tâlvescu Const., Popa Atanasie, Seciu D-tru, și Nica Ecaterina, propunătorul alegându-se prin tragere la sorți, iar ceilalți rămânând critici oficiali. — A doua lecție va fi pregătită de următorii: Boboc Gheorghe, Chiriță Ioan, Caracudă Const., Păunescu Gheorghe și Drăgușin Maria. — Propunătorul se va alege prin același procedeu. — Conferința I-a va fi „Activitatea extra-școlară a învățătorului“ și va fi pregătită de dl Aron Ioan, iar d-nii Prada D-tru și Chiriță Oprea vor fi critici oficiali.

Conferința a II-a va fi: „Curentele noi în pedagogie“ — tratată de d-l Berinde Iuliu, având critici oficiali pe d. Ardeleanu Minodora și Tiba Vasile.

orele 13—15 — Masă comună.

orele 16—19 — Serbarea — dată de școlile din regiune.
21 — Serata dansantă.

Cercul Tinca.

Se va ține în zilele de 5 și 6 Martie, păstrând în linii generale aceeași ordine de zi.

Leția I-a va fi pregătită de următorii: Pantea Toma, Buretea Gheorghe, Ciobanu Veronica și Cotuna Pavel.

Leția II a va fi pregătită de următorii: Son Victor, Bălă Ștefan, Moșă Florica și Cristescu Procopie.

Conferința I a va fi pregătită de Jugravu Ioan, având critici oficiali pe d-nii: Roșcăneanu Const. și Leuca Florian.

Conferința a II-a va fi tratată de Onchiș Lazar, iar critici oficiali vor fi d-nii Banță Matel și Lăzureanu Florian.

Se atrage tuturor atențiunea că în conf. cu legea, participarea la aceste cercuri reginale este obligatorie, absențele pedepsindu-se cu reținerea salariului pe 2 zile.

În acest scop se suspendă toate Cercurile Culturale, fixate pentru luna Martie.

În fiecare centru, va funcționa un comitet organizator, compus din inv. școlii din loc, care se va îngrij de încartuire etc.

Domnii învățători cari au rude sau prieteni în Beiuș ori Tinca, la cari ar putea fi găzduți, să ne comunice numele acestora spre a nu ne mai îngrij noi de încartuirea dânilor.

No. 561/937. — În legătură cu ord. nostru Nr. 255/937 publicat în numărul trecut al revistei, se pune în vedere tuturor învățătorilor candidați la examenul de definitivat care se va ține în anul acesta, să se conformeze în tocmai ordinului Ministerial Nr. 27340/937, publicat în Buletinul școlar Nr. 5-6 din 18 Febr. 1937. Se atrage tuturor atențiunea, că în conf. cu ordinul amintit tabloul trebuie înaintat Onor Insp. Regional școlar până la data de 1 Martie 1937 — deci cei cari nu-și vor înainta cererile la vreme, vor risca să nu fie primiți la examen.

Nr. 597/936. — Se aduce la cunoștință tuturor învățătorilor cari doresc să fie transferați în posturile publicate vacante sau care eventual ar deveni vacante prin transferările altora, să se conformeze ordinului Ministerial Nr. 27.826/937, publicat în acelaș Buletin școlar.

Fișele personale, se vor putea procura dela cancelaria noastră contra cost.

Nr. 410/937. — În conformitate cu ord. Min. 222.967/936. — Se recomandă pentru comitetele școlare, și pentru toți inv. fără caracter obligatoriu următoarele lucrări: „Probleme de educație“ de Maria Belu Palade și „Școala care ne trebuie“ de d-l Ion Popescu — insp. șc. al jud. Tecuci.

No. 691/937. Recomandăm călduros, pentru toți inv. dar mai ales pentru comitetele școlare, cumpărarea lucrării D-lui Tiron Albani: „Leul dela Sisești“ în care este descrisă viața

vajnicului luptător național, fost deputat al Beiușului în parlamentul maghiar, părintele Vasile Lucaciu. — Lucrarea, executată în admirabile condițiuni tehnice, costă 60 Lei.

Cei ce doresc să o procure ne vor înainta cererei în acest sens, pentru a putea comanda numărul de volume necesare.

Nr. 706/937. — Se pune în vedere tuturor secretarilor de comitete școlare că la ridicarea salariului depe luna Februarie a. cr. să se prezinte, fiecare personal, aducând cu sine registrul chitanțier al comitetului și ștampila comitetului.

În acelaș timp, secretarii dela școlile din plasa Beiuș, cari n'au primit stema țării trimisă de Comitetul școlar județean, să o ridice dela revizorat, cu această ocazie.

Beiuș, 25 Februarie 1927.

Revizor școlar
CONSTANTIN BORG

Șeful cancelariei
MIRON MECIU

CRIȘUL NEGRU

REVISTĂ DE CULTURĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: REVIZORATUL ȘCOLAR — BEIUȘ
*REVISTA APARE LUNAR, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
DE REDACȚIE*

DIRECTOR:
CONST. BORC

SECRETAR DE REDACȚIE:
MIRON MECHIU

ABONAMENTE:

ANUAL — 120 LEI
PENTRU INSTITUȚII 500 LEI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Ori ce corespondență, ce privește revista noastră, schim-
bul revistelor și cărțile destinate pentru recenzie se vor
trimite pe adresa: Revizoratul școlar Beiuș.*

*Redacția își rezervă dreptul de a introduce modificările
pe cari le crede de caviință, în articolele primite.*

Manuscrisele nu se înapoiază. Cele nepublicabile se ard.

Colaborări se primesc până la 10 ale fiecărei luni.
